

Valtuusto 16.11.2020 § 160

§ 160

Valtuustoaloite taiteen huomioimisesta rakennetussa kestävässä ympäristössä

Valmistelijat / lisätiedot:
Tommila Susanna

etunimi.sukunimi@espoo.fi
Vaihde 09 816 21

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus

Valtuusto merkitsee selostusosan tiedoksi vastauksena valtuutettujen Diana Råmanin ja Jaana Jalosen sekä 33 muun valtuutetun 24.2.2020 jättämään valtuustoaloitteeseen Taiteen huomioiminen rakennetussa kestävässä ympäristössä ja toteaa aloitteen loppuun käsitellyksi.

Käsittely

Råman Jalosen ym. kannattamana teki seuraavan toivomuksen: **3.1**

”Valtuusto toivoo, että Espoo pyrkii järjestämään enemmän avoimia kilpailuja tai kutsukilpailuja, joissa myös espoolaisia taiteilijoita voitaisiin ottaa paremmin huomioon.”

Råman Jalosen ym. kannattamana teki seuraavan toivomuksen: **3.2**

”Valtuusto toivoo, että Espoon kaupunki pyrkii hankinnoissaan keräämään myös espoolaisten kuvataiteilijoiden teoksia kokoelmiinsa. Esimerkiksi EMMA voisi huomioida kokoelmien keräilyssä paremmin espoolaiset taiteilijat.”

Keskustelun päätyttyä puheenjohtaja esitti yhteenvedon keskustelun kuluessa tehdyistä ehdotuksista ja totesi kaupunginhallituksen ehdotuksen tulleen hyväksytyksi yksimielisesti.

Sitten otettiin käsiteltäväksi toivomukset.

Puheenjohtaja tiedusteli, voidaanko Råmanin toivomusehdotus **3.1** hyväksyä yksimielisesti. Koska ehdotusta ei vastustettu, puheenjohtaja totesi valtuuston hyväksyneen sen yksimielisesti.

Puheenjohtaja tiedusteli, voidaanko Råmanin toivomusehdotus **3.2** hyväksyä yksimielisesti. Koska ehdotusta ei vastustettu, puheenjohtaja totesi valtuuston hyväksyneen sen yksimielisesti.

Päätös

Valtuusto:
Kaupunginhallituksen ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Lisäksi hyväksyttiin seuraavat toivomukset:

Valtuusto toivoo, että Espoo pyrkii järjestämään enemmän avoimia kilpailuja tai kutsukilpailuja, joissa myös espoolaisia taiteilijoita voitaisiin ottaa paremmin huomioon.

Valtuusto toivoo, että Espoon kaupunki pyrkii hankinnoissaan keräämään myös espoolaisten kuvataiteilijoiden teoksia kokoelmiinsa. Esimerkiksi EMMA voisi huomioida kokoelmien keräilyssä paremmin espoolaiset taiteilijat.

Selostus

Asia on jätetty pöydälle valtuuston kokouksessa 19.10.2020.

Valtuutetut Diana Råman ja Jaana Jalonen sekä 33 muuta valtuutettua ovat 24.2.2020 jättäneet aloitteen, jossa he

- kysyvät miten Espoo on rakennushankkeissaan ottanut huomioon taiteen prosenttiperaatteen?
- toivovat, että Espoon taidehankinnoissa otetaan huomioon kiertotalouden ja ilmastonmuutoksen näkökulma, esim. rakennusten purku- ja korjauskohteista teetetään taidetta jätteestä tai tehdään taidetta materiaalien uusiokäytöstä osana rakentamista.
- toivovat, että Espoo pyrkii suosimaan paikallisia taiteilijoita hankinnoissaan.

Valtuustoaloitteen vastauksen valmistelu on tehty kulttuurin tulosityksikössä ja siihen on pyydetty asiantuntija apua ja lausuntoja Espoon modernintaiteen museo EMMAsta sekä Teknisen ja ympäristötoimen Tilapalveluilta, Kaupunkiteknikan keskukselta, Kaupunkisuunnittelukeskukselta ja Länsimetrolta.

Kulttuurilautakunnan lausunto

Kulttuurilautakunta on käsitellyt valtuustoaloitetta kokouksessaan 9.6.2020 § 35 ja antanut valtuustoaloitteeseen seuraavan lausunnon:

Julkinen taide, taide arkiympäristössämme, on nostanut suosiotaan viimeisen vuosikymmenen aikana Suomessa ja maailmalla. Paitsi että kaupunkilaiset kasvavassa määrin kaipaavat julkista taidetta, myös taiteilijat ovat entistä kiinnostuneempia työskentelystä julkisen taiteen parissa. Tämä tarkoittaa, että laadukkaan julkisen taiteen tekijöitä on myös yhä enemmän. Tämä luo painetta, kaupunkisuunnittelulle ja kulttuurialalle, vastata kahdesta suunnasta nousevaan kysyntään yhteisillä toimintamalleilla hyvien lopputulosten ja sujuvien käytäntöjen varmistamiseksi. Tähän tarpeeseen on Espoossa alettu vastata vuonna 2019 kaupunginhallituksessa hyväksytyllä Espoon julkisen taiteen periaatteilla, joissa linjataan keskeisistä julkista taidetta koskevista aiheista periaatteellisella tasolla. Lisäksi periaateohjelmassa avataan kahden esimerkkialueen kautta, mitä julkinen taide voisi tarkoittaa sekä uusilla että täydennysrakentuvilla alueilla juuri Espoossa.

Espoolaisia yhteistyön tapoja pyritään vahvistamaan poikkihallinnollisen työn avulla, joka on käynnistymässä periaateohjelman pohjalta. Työn tavoitteena

on kirjoittaa auki ja virallistaa olemassa olevia hyviä käytäntöjä, sekä tutkia mahdollisuuksia soveltaa Espooseen muissa kaupungeissa toimivaksi havaittuja malleja julkisen taiteen toteutukseen. Painopiste on konkreettisissa askelmerkeissä ja työnjaossa eri toimijoiden välillä. Auki kirjoitetuilla käytännöillä varmistetaan hyvä tiedonkulku, korkea taiteen laatu, sujuva hankkeen eteneminen sekä kevyt kustannusrakenne. Samalla tarkennetaan ja avataan julkisen taiteen periaatteissa linjattua poikkihallinnollista julkisen taiteen vastuunjakoa, ja kunkin hallinnonalan roolia taidehankkeiden etenemisessä.

Miten Espoo on rakennushankkeissaan ottanut huomioon taiteen prosenttiperiaatteen?

Espoossa julkisentaiteen teoksia on viime vuosina toteutettu etenkin kävely- ja pyöräilyreittien varrelle sekä pyöräilyn liityntäpysäköintitiloihin. Taide on tällöin osaltaan kannustamassa ympäristöystävälliseen liikkumiseen, sekä lisäämässä näiden laajassa käytössä olevien tilojen viihtyisyyttä. Näistä esimerkkeinä ovat mm. Tapiolan metroaseman ja Ainoa-kauppakeskuksen yhteyteen toteutettu yli 400 paikan pyöräpysäköintitila, jossa on taiteilija Seela Petran teos *Sinä päivänä*. Niittykummussa vastaavan maanalaisen pyöräpysäköintitilan seinillä seikkailee nuori okapi-hahmo. Taiteilija Lotta Mattilan *Omilla jaloilla* -teoksessa okapin kasvutarina johdattaa kulkijan metrotunneleista kohti aukiota ja elävän okapi-nuorukaisen kokoista pronssiveistosta. Nämä ovat esimerkkejä Espoon Kaupunkitekniikan keskuksen ja Espoon modernin taiteen museo - EMMAn hyvästä yhteistyöstä, ja molemminpuolisesta halusta toteuttaa korkeatasoista julkisen tilan taidetta kaupunkilaisten arkeen.

Kaupunkitekniikan keskus toteaa lisäksi lausunnossaan, että yleisten alueiden suunnittelussa huomioidaan aina toimivuus, turvallisuus ja viihtyisyys. Erityisesti huomiota kiinnitetään rakennetun ympäristön ylläpidettävyyteen, jotta alueet pysyvät siisteinä ja miellyttävinä. Taiteen, ympäristötaiteen ja ympäristörakentamisen keinoin pystytään korostamaan paikallista identiteettiä. Rakenteiden, kuten siltojen ja melusteiden suunnittelussa estetiikkaan ja maisemointiin kiinnitetään erityistä huomiota.

Kaupunkisuunnittelukeskus on ollut aktiivisesti mukana laatimassa Keraan Espoon ensimmäistä alueellista taideohjelmaa alueen asemakaavoituksen yhteydessä. Taideohjelmassa on tunnistettu kaupunkikuvallisesti keskeisiä alueita, joihin taideohjelma ohjaa pysyvien ja väliaikaisten teosten sijoittumista, varmistaen laadukkaan ja mielenkiintoisen julkisen taiteen kokonaisuuden syntymisen alueelle kustannustehokkaalla tavalla. Lisäksi muutamissa espoolaisissa asemakaavoissa on annettu myös kaavamääräyksiä taiteen toteuttamisesta. Esimerkiksi Niittykummun keskuksen asemakaavassa on määrätty metroaseman edustalle tai sisäänkäyntiin sijoitettavasta taiteesta, jonka tulee olla osa rakennuksen ja sisäänkäyntiaukion muodostamaa kokonaisuutta. Keran asemakaavan muutosehdotuksessa on myös annettu taideohjelmaa tukevia asemakaavamääräyksiä.

Tilapalveluiden antamassa lausunnossa todetaan, että Espoon tämän hetken taloudellisen tilanteen takia talonrakennushankkeiden investointiohjelmassa varatut määrärahat riittävät pääsääntöisesti vain käyttäjän perustarpeen mukaisten, tiukalla tilaohjelmalla ja varsin supistetulla sisällöllä toteutettavien hankkeiden toteuttamiseen. Tiukoista resursseista huolimatta käyttäjille toteutetaan heidän perustarpeidensa mukaisia toimivia, elinkaariedullisia ja ympäristötietoisesti toteutettuja tiloja. Vallitsevassa tilanteessa yksittäisissä hankkeissa määrärahaa ei ole osoitettuna taidenimikkeen alle.

Talonrakennushankkeissa luovuus ilmenee, joskin tiukkojen reunaehtojen ja taloudellisten resurssien rajaamana, varsinaisen rakennushankkeen eri osissa perusratkaisun osana. Näiden ratkaisujen suunnitteluun, resurssien salliessa, voitaneen joissakin tapauksissa ottaa mukaan myös taiteilija. Tiukoista reunaehdoista huolimatta kaikissa hankkeissa on tavoitteena laadukas suunnittelu ja viihtyisän sekä toimivan rakennuskokonaisuuden ja rakennetun ympäristön aikaansaaminen. Tiukat reunaehdot luonnollisesti asettavat myös kovemmat vaatimukset suunnittelijoiden kyvyille ja osaamiselle.

Erityisenä julkisentaiteen kohteena voidaan Espoossa mainita Länsimetron kakkosvaiheen rakentaminen, jossa jokaiselle uudelle asemalle tulee taidetta osaksi aseman arkkitehtuuria. Taiteella on pyritty lisäämään asemien viihtyisyyttä ja turvallisuutta ja lisäksi taiteen tehtävänä asemilla on parantaa metrossa suunnistamista, auttamalla matkustajaa erottamaan asemat toisistaan. Länsimetron taiteilijavalinnoissa on pyritty tuomaan esille espoolaisia taiteilijoita. (Oheismateriaali)

Miten Espoon taidehankinnoissa otetaan huomioon kiertotalouden ja ilmastonmuutoksen näkökulma, esim. rakennusten purku- ja korjauskohteista teetetään taidetta jätteestä tai tehdään taidetta materiaalien uusiokäytöstä osana rakentamista?

Espoossa kestäväää kehitystä on huomioitu mm. viime vuosina, kun julkisia teoksia on tilattu julkisen ja kevyen liikenteen solmukohtiin. Paitsi keskittämällä taidetta ja kannustamalla kestävään liikkumiseen on tarkoitus, että Espoossa huomioidaan taiteen ilmastovaikutukset tulevaisuudessa, panostamalla myös integroituun taiteeseen. Integroidussa taiteessa taiteilija työskentelee osana tai mahdollisimman lähellä julkisen tilan suunnittelusta vastaavaa tiimiä, ja yhteistyön tuloksena syntyvä teos integroituu osaksi julkisen tilan rakenteita, erillisen tilaan lisättävän teoksen sijasta.

Kestävän kehityksen näkökulmaa on hyvä huomioida myös valtuustoaloitteen esittämällä tavalla kierrätysmateriaaleja hyödyntämällä. Tämä on erinomainen ja ajankohtainen ehdotus. Esimerkiksi Espoon sairaalan taidehankkeessa yksi taideteoksista toteutettiin ylijäämälasista, jotka saatiin sairaalan ikkunoita valmistaneelta yritykseltä. Tämän kaltaiset ekologiset ja paikkasidonnaiset ratkaisut vähentävät hävikkiä ja teoksen materiaalikustannuksia. Kun julkisen taiteen periaatteet vakiintuvat ja saavat konkreettisemmän muodon, voidaan tämänkaltaisia ratkaisuja toteuttaa laajemmin ja painottaa kierrätettävien sekä ylipäänsä ekologisten materiaalien käyttöä jo taiteilijoita valittaessa.

Taiteellisen vaikuttavuuden lisäksi julkisen taiteen kriteerejä ovat teoksen elinkaareen liittyvät kysymykset tuotannosta poistoon, millä tähdätään juuri kestävään kehityksen mukaisiin ratkaisuihin. Tällöin pohditaan erityisesti teoksen kestävyyttä, huollettavuutta ja turvallisuutta. Kestävät huoltovapaat teokset ovat kustannustehokkaita ja ekologisia pitkällä aikavälillä. Teoksissa pyritään myös huomioimaan, että osat ovat tehokkaasti tuotettavissa uudelleen ja korvattavissa. Julkinen taide saa myös jatkuvasti uusia muotoja. Tänä päivänä taide voi olla paitsi integroitu osaksi rakennusta tai kaupunkitilan rakenteita myös vaikkapa performanssi tai yhteisötaideteos.

Miten Espoo pyrkii suosimaan paikallisia taiteilijoita hankinnoissaan?

Julkisen taiteen keskeiset tavoitteet Espoossa edistävät alueiden paikallisia erityispiirteitä ja identiteettiä sekä kaupunkilaisten hyvinvointia ja turvallisuuden tunnetta. Paikallisuus voidaan huomioida taiteilijavalinnoissa ja viime vuosien taidehankkeissa onkin usein ollut toteuttajina espoolaisia

taiteilijoita. Käynnissä olevista hankkeista esimerkiksi Länsimetron kakkosvaiheen viidestä taiteilijasta kaksi on espoolaisia. Paikallisuus taiteilijavalinnassa ei voi kuitenkaan olla ainoa kriteeri Espoon julkisen taiteen hankkeissa. Olennaista on löytää kuhunkin kohteeseen paras mahdollinen ratkaisu, joka edustaa Espoon arvoja, kuten innovatiivisuutta sekä kestävästä kehitystä. Kaikille avoimet taidekilpailut tuovat mahdollisuuden myös tuntemattomille nimille päästä osaksi Espoon julkisen taiteen kokonaisuuden rakentumista, ja varmistaa samalla kaupungille parhaan saatavilla olevan osaamisen. Siksi myös avoimia kilpailuja halutaan edelleen mahdollistaa myös Espoossa, kansallisten suositusten mukaisesti. Samalla toimeksiannot tarjoavat muualta tuleville lahjakkuuksille mahdollisuuden tutustua Espooseen, ehkäpä jääden pysyvästi vahvistamaan kulttuurimme kenttää.

Julkinen taide on parhaimmillaan osa kaupungin kansainvälistä imagoa ja mahdollisuus kansainväliseen vuorovaikutukseen. Eri osa-alueet huomioiva, onnistunut julkinen taide vahvistaa espoolaista kaupunkikulttuuria ja on osa Espoon tarinaa.

Aiemmat päätökset

Kaupunginhallitus 21.9.2020 § 304

Päätösehdotus Sivistystoimen johtaja Harri Rinta-aho

Kaupunginhallitus ehdottaa, että valtuusto merkitsee selostusosan tiedoksi vastauksena valtuutettujen Diana Råmanin ja Jaana Jalosen sekä 33 muun valtuutetun 24.2.2020 jättämään valtuustoaloitteeseen Taiteen huomioiminen rakennetussa kestävässä ympäristössä ja toteaa aloitteen loppuun käsitellyksi.

Päätös Kaupunginhallitus:
Esittelijän ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Valtuusto 19.10.2020 § 150

Päätösehdotus Kaupunginhallitus

Valtuusto merkitsee selostusosan tiedoksi vastauksena valtuutettujen Diana Råmanin ja Jaana Jalosen sekä 33 muun valtuutetun 24.2.2020 jättämään valtuustoaloitteeseen Taiteen huomioiminen rakennetussa kestävässä ympäristössä ja toteaa aloitteen loppuun käsitellyksi.

Käsittely Puheenjohtaja Mykkänen Uotilan kannattamana ehdotti, että asia jätetään pöydälle.

Keskustelun pöydällepanosta päätyttyä puheenjohtaja tiedusteli, voidaanko asia jättää yksimielisesti pöydälle. Koska pöydällepanoehdotusta ei vastustettu, puheenjohtaja totesi valtuuston hyväksyneen sen yksimielisesti.

Päätös Valtuusto:
Asia jätettiin yksimielisesti pöydälle.

Päätöshistoria